

22.04.2016

Українська наука: від виживання до розвитку

Гостями чергового випуску програми «Право на голос» (з теми: «Як врятувати українську науку») телеканалу «Голос ТВ» стали народний депутат України, заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти О. Скрипник і молодий дослідник Академії – член Ради молодих вчених Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України, молодший науковий співробітник Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України, співкоординатор проекту «Дні науки» С. Гончаров ([Національна академія наук України](#)).

Як підкреслив О. Скрипник, українська наука наразі перебуває в такому критичному стані, що йдеться, радше, про її не розвиток, а виживання. На його думку, наслідком ігнорування здобутків науки й у тому числі науково-експертних висновків академічних установ стала, зокрема, надзвичайно низька якість багатьох законів, ухвалюваних українським парламентом. Таким чином, суттєво скорочуючи витрати на науку, «ми займаємося самознищенням», – наголосив народний депутат. Зважаючи на недостатність коштів на науку, передбачених у Законі України «Про Державний бюджет України на 2016 рік», постає необхідність негайного пошуку джерел додаткового фінансування фундаментальних і прикладних досліджень. О. Скрипник висловив упевненість, що, попри фінансово-економічну кризу, анексію Криму й події на Донбасі, знайти гроші на розвиток вітчизняної наукової сфери цілком можливо. Наступним кроком має бути створення умов для повернення українських учених, які виїхали за кордон.

О. Скрипник також зауважив, що проблема з недофінансуванням науки має світоглядне підґрунтя, адже навіть найвищі державні чиновники демонструють свою необізнаність у цьому питанні, та нерозуміння функцій, які наука виконує у суспільстві. Це означає, що вчені, зі свого боку, теж мають докладати зусиль, по-перше, для популяризації наукових досягнень своїх установ, налагодження ефективної комунікації з громадськістю, а по-друге, для комерціалізації розробок, тобто створювати стартап-компанії, що були б конкурентоспроможними як на українському, так і на світовому ринках. Посприятити впровадженню результатів наукових досліджень має Закон України «Про інноваційну діяльність», над змінами до якого на даний час працюють народні депутати. Стратегічним же напрямом, у якому має розвиватися українська наука, є інтеграція до Європейського дослідницького простору, – зауважив О. Скрипник, додавши, що «четверта технологічна революція буде питанням не заліза, а мізків». А отже, починати активно

розвивати інтелектуальні здібності людини (особливо такої, яка має схильність до дослідницької діяльності) необхідно буде з наймолодшого віку – дошкільного – у спеціалізованих навчальних закладах за ізраїльським зразком.

С. Гончаров розповів про ситуацію, що склалася в Інституті фізіології імені О. О. Богомольця НАН України з огляду на відсутність достатнього фінансового забезпечення. Ідеться про вимушені щомісячні відпустки для працівників установи – без збереження заробітної платні, про скорочення чисельності вчених, про заощадження на опалюванні приміщення у холодну пору року та інші негативні наслідки. І це при тому, що численні розробки науковців академічних установ довели високу ефективність у різних галузях застосування та дають значний економічний ефект. Як приклад С. Гончаров навів створений фахівцями Інституту фізіології ім. О. О. Богомольця НАН України препарат «Корвітин», призначений для постінфарктного й постінсультного лікування. Вчені прогнозують, що у майбутньому цей препарат використовуватиметься також і пацієнтами, які страждають на атеросклероз і артеріальну гіпертензію. Однак учені інституту часто стикаються із проблемами впровадження розробок медичного призначення, оскільки підприємства фармацевтичної галузі – потенційні замовники такої продукції – зараз теж переживають непрості часи.

Молодий учений також додав, що в академії тривають процеси реформування та демократизації внутрішнього життя. Так, у черговій річній сесії загальних зборів Національної академії наук України, що відбулася 14 квітня 2016 р., вперше взяли участь – із правом ухвального голосу – наукові працівники, делеговані трудовими колективами наукових установ НАН України. Крім того, в окремих інститутах розпочалася апробація Методики оцінювання ефективності діяльності наукових установ НАН України, затвердженої постановою Президії академії.

Необхідно згадати і про такі важливі науково-популярні проекти, створені молодими вченими академії, як щорічні заходи «Дні науки» (весняні й осінні лекції та демонстрації експериментів, розраховані як на дорослих, так і на юних відвідувачів) і наукова ініціатива «Моя наука» й присвячений їй одноіменний сайт, що наповнюється інформацією про цікаві заходи, наукові відкриття, досягнення вчених академічних установ. С. Гончаров розповів також про історію та напрями діяльності рад молодих вчених наукових установ і відділень академії та Ради молодих вчених НАН України, положення про яку було нещодавно затверджено на засіданні Президії академії.

[ПЕРЕГЛЯНУТИ ВІДЕОЗАПИС ТЕЛЕПЕРЕДАЧІ](#)